

**“Statistika xəbərləri” elmi-praktik
jurnalının redaksiya heyəti**

Baş redaktor

Sakit YAQUBOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Redaksiya heyəti:

Ziyad SƏMƏDZADƏ

iqtisad elmləri doktoru, professor
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü

Şahin SADIQOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Ədalət MURADOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Vahid NOVRUZOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Nazim İMANOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Süleyman QASIMOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Səlim MÜSLÜMOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Tahir BUDAQOV

tibb üzrə fəlsəfə doktoru

Azər ƏMİRASLANOV

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru

Mehman TAĞIYEV

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru

Saleh MÖVLAMOV

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru

Aleksey PONOMARENKO

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru, dosent (Rusiya Federasiyası)

Roumen VESSELİNOV

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru, dosent (Amerika Birləşmiş Ştatları)

Alxan MANSUROV

məsul katib

**“Statistika xəbərləri” elmi-praktik jurnalının
rubrikaları**

Statistikanın inkişaf
strategiyası
və taktikası

Statistik təsnifatlar,
standartlar və
registrlər

Statistik müşahidə
metodları

Statistik məlumatların
toplanması, işlənməsi,
saxlanması və yayıl-
ması texnologiyası

İnformasiya şəbəkəsi,
məlumat bazası,
məlumat bankları

Statistik informasiya
sisteminin
təkmilləşdirilməsi

Milli Hesablar
Sistemi

Statistik tədqiqatlar

Statistika sahəsində
beynəlxalq əməkdaşlıq

Statistika:
xronika, informasiya

Bibliografiya:
yeni nəşrlər

Oxucuların rəy
və təklifləri

Statistika:
rəsmi sənədlər

Statistika:
metodoloji təminat
(metodoloji əlavələr)

Statistika:
faktlar və proqnozlar
(statistik əlavələr)

CONTENT

ECONOMIC-STATISTICAL RESEARCHES

<i>Amil Maharramov, Kutais Sariyev, Shamkhal Mammadov</i> The role of e-commerce system in the trade turnover of Azerbaijan	4
<i>Hijran Jabbarova</i> Current state and statistical study of buffalo breeding in Azerbaijan.....	12
<i>Nargizkhanim Bakhishova, Rauf Bakhishov</i> Personnel policy and demand for qualified personnel in electrical engineering enterprises in Azerbaijan.....	19
<i>Kanan Guliyev</i> The influence of the geographical and economic position of the Nakhchivan Autonomous Republic on economic indicators.....	27

METHODOLOGY

<i>Hanifa Jafarli</i> Assessment problems of the potential for sustainable and continuous development of the national economy.....	36
<i>Hijran Kocharli</i> Organizational-economic and legal aspect of formation of innovative	44
<i>Hamid Kalantarli</i> Corporate management in small and medium-sized businesses	51
<i>Ilhamiz Hagverdizade</i> Using directions of social media and its importance in the dissemination	58
<i>Latif Zeynalli</i> Models of stimulation of human capital development.....	67
<i>Afet Suleymanova</i> Information and analytical support for the process of marking documents using a fuzzy analysis of the confidentiality of information.....	78

THE INDICATORS CONCERNING SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT FOR 2019

OUTCOMES

Macroeconomic indicators.....	87
Gross Domestic Product manufacturing.....	89
Fixed capital allocations for the financial sources.....	89
The value of fixed capital allocations for the fields of economy.....	90
Harvesting of plant-growing products for all categories of economy.....	91
Structure of the retail trade circulation according to the products.....	91
Credit investment to the economy.....	92
Revenues of the state budget.....	92
Expenses of the state budget.....	93
Freight turnover in the transport sector.....	93
Passenger turnover in the transport sector.....	94
Foreign trade indicators of Azerbaijan with the partner countries.....	94
All important types of exported products.....	95
All important types of imported products.....	96

INTERNATIONAL COOPERATION

Technical assistance project “EU support to the State Statistical Committee of the Republic of Azerbaijan to achieve European standards” concluded.....	97
---	----

FROM THE PAGES OF STATISTICS HISTORY OF AZERBAIJAN

Mammadov Khalil Mukhtar oglu (the 85th anniversary of the birthday).....	99
--	----

UOT: 339.1

DOI: 10.338.70/2413-6557-2020-6-1-4-

AZƏRBAYCANIN XARİCİ TİCARƏT DÖVRİYYƏSİNDƏ ELEKTRON KOMMERSİYA SİSTEMİNİN ROLU

Amil Məhərrəmov

Bakı Dövlət Universiteti

*“İqtisadiyyat və idarəetmə” kafedrasının müdiri, i.e.d
AZ 1148, Bakı şəhəri, Akademik Zahid Xəlilov küçəsi 23
e-poçt: amagerramov@gmail.com*

Kutais Səriyev

Bakı Dövlət Universiteti

*“İqtisadiyyat və idarəetmə” kafedrasının dosenti, i.ü.f.d
AZ 1148, Bakı şəhəri, Akademik Zahid Xəlilov küçəsi 23*

Şamxal Məmmədov

Odlar Yurdu Universiteti

*“İqtisadiyyat və iqtisadi münasibətlər” kafedrasının doktorantı
AZ 1072, Bakı şəhəri, Koroğlu Rəhimov küçəsi 13
e-poçt: samxal-memmedov-92@mail.ru*

Açar sözlər: elektron kommersiya, xarici ticarət, idxal, ixrac, rəqəmsal iqtisadiyyat.

Ключевые слова: электронная коммерция, внешняя торговля, импорт, экспорт, цифровая экономика.

Keywords: electronic commerce, foreign trade, import, export, digital economy.

**Amil Maharramov, Kutais Səriyev, Shamkhal Mammadov
The role of e-commerce system in the trade turnover of Azerbaijan
Summary**

The article investigates the foreign trade turnover of Azerbaijan, the volume of e-commerce is given in concrete figures. It was noted that the progress gained due to the rapid development of the Republic of Azerbaijan allowed e-commerce to become more widespread in our country. It has been shown that foreign economic policy is an integral part of the overall policy of the country and is closely linked to a whole economic activity. Decisions on foreign economic activity affect all areas of daily life. It was noted that the increase in the number of bank cards has a positive impact on the development of e-trade.

Ədəbiyyat

1. D.Vəliyev. Azərbaycanın Qlobal İqtisadiyyata İnteqrasiyası. “Adiloğlu” nəşriyyatı. Bakı-2008.
2. E.M.Hacızadə. Dünya İqtisadiyyatı və Azərbaycan. Dərslik. “Letterpress” nəşriyyat evi. Bakı-2018.
3. Kommersiya fəaliyyətinin əsasları. Dərslik. «İqtisad Universiteti» Nəşriyyatı. Bakı-2010.
4. İ.K.Musayev, M.N.Əlizadə, A.B.Mahmudov. Elektron biznes, “MSVNƏŞR” nəşriyyatı. Bakı-2016.
5. www.economy.gov.az
6. www.banker.az
7. www.azertag.az
8. www.stat.gov.az

9. www.finco.az
10. <https://vergiler.az/news/economy/6445.html>
11. <https://globalexpress.az/e-commerce>
12. <https://www.nordeatrade.com/en/explore-new-market/azerbaijan/e-commerce>
13. <https://www.export.gov/article?id=Azerbaijan-ecommerce>
14. <https://az.trend.az/business/economy/2234672.html>
15. <https://banco.az/az/news/elektron-ticaretin-inkisafini-lengiden-sebebler>
16. https://azertag.az/xeber/Gomruk_Komitesi_ticaretin_asanlasdirilmesi_ve_yerli_mehsullarin_xarici_bazarlara_asan_chixisina_oz_tohfesini_verir-1235509
17. https://www.researchgate.net/figure/Sekil-16-E-ticaret-araclarinin-kullanim-alanlari_fig2_329337866
18. Əkbərov M.Q. Elektron kommersiya / Ali məktəb tələbələri üçün dərs vəsaiti. Bakı: «İqtisad Universiteti» Nəşriyyatı, 2011.
19. <http://unec.edu.az/application/uploads/2019/07/Q-ribov-EI-ad.docx>
20. <https://www.stat.gov.az/news/index.php?id=4222>
21. İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzinin İxrac İcmalı. <http://iqtisadiislahat.org/>
22. <https://uploads.cbar.az/assets/f131609ed5b58350f90b5bf14.pdf>
23. https://customs.gov.az/modules/pdf/pdffolder/84/FILE_4A9D8C-5B4D1A-34831F-265C31-60B8D6-94CBDD.pdf
24. http://ereforms.org/news/azexport_az_portal_a_window_opened_for_made_in_azerbaijan_brands_abroad-732

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 04.12.2019

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 19.12.2019

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 27.01.2020

AZƏRBAYCANDA CAMIŞÇILIĞIN MÖVCUD VƏZİYYƏTİ VƏ STATİSTİK TƏDQIQI

Hicran Cabbarova

*Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi
Kənd təsərrüfatı statistikasına şöbəsinin baş məsləhətçisi
Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin dissertantı
AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81
e-poçt: hijranj@azstat.org*

Açar sözlər: Strateji Yol Xəritəsi, heyvandarlıq, camışçılıq, camış naхırı, adambaşına istehsal.

Ключевые слова: Стратегическая Дорожная Карта, буйволководство, буйволиное стадо, производство на душу населения.

Keywords: Strategic Road Map, cattle-breeding, buffalo breeding, buffalo herd, production per capita.

Hijran Jabbarova

Current state and statistical study of buffalo breeding in Azerbaijan Summary

The article deals with buffalo breeding, which is one of the main areas of cattle breeding. It gives information on the total average head number of buffaloes in the country over the last 10 years, by economic regions and country. The article provides also information on milk production per capita, milk yield per breeding buffalo, and comparative data on the number of buffaloes per 1,000 ha of agricultural land. In addition, a number of calculations were made for milk production per capita and their mathematical statistical analysis was performed. At the end of the article, a number of suggestions have been made to solve some of the problems in this area.

Ədəbiyyat

1. “Milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritələrinin təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı. Bakı-2016
2. Azərbaycanın kənd təsərrüfatı. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi. Bakı-2019
3. 2019-cu il yanvarın 1-i vəziyyətinə heyvanların, quşların və arı ailələrinin baş sayı. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi. Bakı-2019
4. FAO stat. <http://www.fao.org/faostat/en/#data/QA>
5. S.M.Наси́ев. “Statistikanın ümumi nəzəriyyəsi”. Bakı-2005
6. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin rəsmi internet saytı. www.stat.gov.az
7. Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfat Nazirliyinin rəsmi internet saytı. <http://www.agro.gov.az>
8. Ortaillik artım (azalma) sürəti cədvəlləri. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi. Bakı-2003
9. Çingiz Fərəcov. “Azərbaycan camışçılıq: mövcud vəziyyət, problemlər və vəzifələr”. Azərbaycan qəzeti. 2015

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 14.10.2019

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 18.10.2019

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 27.11.2019

UOT: 658.3

DOI: 10.338.70/2413-6557-2020-6-1-

AZƏRBAYCANDA ELEKTROTEHNİKA MÜƏSSİSƏLƏRİNDƏ KADR SİYASƏTİ VƏ İXTİSASLI KADRLARA TƏLƏBAT

Nərgizxanım Baxışova

Azərbaycan Texniki Universitetinin

“Sənaye iqtisadiyyatı və menecment” kafedrasının doktorantı

AZ 1073, Bakı şəhəri, Hüseyn Cavid prospekti 25

e-poçt: nargiz.n.bakhishova@gmail.com

Rauf Baxışov

Silk Way Aviaşirkətinin

Maliyyə hesabatlarının beynəlxalq standartları hesabatlıq idarəsinin mütəxəssisi

AZ 1044, Heydər Əliyev adına Beynəlxalq Hava limanı

e-poçt: ra_uff@inbox.ru

Açar sözlər: elektrotexnika sənayesi, elektrotexnika müəssisələri, kadr siyasəti, ixtisaslı kadrlar, kadr çatışmazlığı, müəssisələrdə ixtisasartırma, nominal əməkhaqqı.

Ключевые слова: электротехническая промышленность, электротехнические предприятия, кадровая политика, квалифицированные кадры, нехватка кадров, повышение квалификации на предприятиях, номинальная заработная плата.

Keywords: electrical engineering industry, electrical engineering enterprises, staff policy, qualified personnel, lack of staff, professional development in enterprises, nominal wage.

Nargizkhanim Bakhishova, Rauf Bakhishov

Personnel policy and demand for qualified personnel in electrical engineering enterprises in Azerbaijan

Summary

The article describes the importance and development of the electrical engineering industry in Azerbaijan, staff policy, as well as the experience of the leading countries in this field. The status of qualified human resources in the electrical engineering industry has been studied. The issues of raising the level and skills of specialists working in the electrical engineering enterprises were also reviewed. The number of researchers working in the technical field of science, the number of workers of electrical engineering enterprises and their average monthly nominal wages were analyzed, and tables and related graphs were given. Recommendations for addressing the existing problems in the electrical engineering industry are offered.

Ədəbiyyat

1. “Azərbaycan Respublikasında ağır sənaye və maşınqayırmanın inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi” haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı. 06.12.2016-cı il.
2. “Elektroenergetika haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. 03.04.1998.
3. “Azərbaycan Respublikasında sənayenin inkişafına dair 2015-2020-ci illər üçün Dövlət Proqramı haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı. 2014-cü il 26 dekabr.
4. E.H.Rəhimova. Elektrotexnikanın əsasları. Bakı-2013.
5. А.Н.Гвозденко. SWOT-анализ: методики проведения и возможности применения на российских предприятиях. Маркетинг и маркетинговые исследования. 2006.
6. М.Х.Мейбуллаев. “Mikroiqtisadiyyata giriş”. Bakı-2011.
7. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin rəsmi internet saytı. www.stat.gov.az
8. <http://www.mdi.gov.az/?/az/content/138/>
9. <http://infoportal.az>

NAXÇIVAN MUXTAR RESPUBLİKASININ COĞRAFI-İQTİSADI MÖVQEYİNİN İQTİSADI GÖSTƏRİCİLƏRƏ TƏSİRİ

Kənan Quliyev

*Naxçıvan Dövlət Universitetinin
İqtisadiyyat kafedrasının doktorantı*

*AZ 7012, Naxçıvan şəhəri, Naxçıvan Dövlət Universiteti, Universitet şəhərçiyi
e-poçt: kenanquliyev@gmail.com*

Açar sözlər: məşğulluq, işsizlik, iqtisadi inkişaf, model, gəlir, proqram paketi, əmsal, nəqliyyat, sənaye, məhsul, Ümumi Daxili Məhsul.

Ключевые слова: занятость, безработица, экономическое развитие, модель, доход, программный пакет, коэффициент, транспорт, промышленность, продукт, Валовой Внутренний Продукт.

Keywords: employment, unemployment, economic development, model, income, software package, coefficient, transport, industry, product, Gross Domestic Product.

Kanan Guliyev

The influence of the geographical and economic position of the Nakhchivan Autonomous Republic on economic indicators

Summary

The article thoroughly analysed issues of influence of the geographical and economic position of the Nakhchivan Autonomous Republic on the main socio-economic indicators of the labour market.

The current state of the labour market was analyzed based on unemployment and employment indicators. It was revealed that the creation of new industrial enterprises within the state program of socio-economic development of the regions, along with an increase in employment also contributes to the growth of industrial production per capita. Based on the model of the economically active population, changes in employment levels were calculated, and the role of the geographical and economic position of the Nakhchivan Autonomous Republic in increasing the number of processing enterprises in the gradual elimination of unemployment was estimated.

Ədəbiyyat

1. “Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafına dair Dövlət Proqramı (2004-2008-ci illər)”. “Nurlar”, Bakı-2004.
2. A.Nadirov, Ş.Muradov, A.Ələsgərov və başqaları. “Azərbaycan iqtisadiyyatı”. “Elm”, Bakı-2003.
3. Ə.İ.Bayramov. “Regional iqtisadi inteqrasiya: nəzəriyyə və praktika”. ADİU-nun nəşriyyatı, Bakı-1997
4. Ə.İmanov. “Regionların inkişafının proqnozlaşdırılması”. ADİU-nun mətbəəsi. Bakı-2006.
5. Ə.Nuriyev. Regional idarəetmənin əsasları. “Elm”, Bakı-2007.
6. Ə.M.Əsədov. “Regional sahibkarlığın inkişafında iqtisadiyyatın dövlət tənzimlənməsinin rolu”, “Kooperasiya - tarix və reallıqlar”. Ümummilli lider H.Əliyevin 85 illiyinə həsr edilmiş elmi-praktik konfransın materialları. AKU, Bakı-2008, səh. 67-73
7. A.F.Musayev, A.T.Qəhrəmanov. İqtisadiyyatda riyazi modelləşdirmə və proqnozlaşdırma. “Sabah” nəşriyyatı. Bakı-1999.
8. T.A.Yadigarov. “Əməliyyatlar tədqiqi və ekonometrik məsələlərin MS Excel və Eviews proqram paketlərində həlli: nəzəriyyə və praktika”. “Avropa” nəşriyyatı, Bakı-2019.
9. Gallup J.L. and Sachs J.S., with Mellinger A.D. Geography and Economic Development //

- Center for International Development at Harvard University: Working Paper No.1. March 1999. pp.2–57.
10. L.MacKellar, A.Woergoetter and J.M.Woerz. Economic Development Problems of Landlocked Countries <http://www.ihs.ac.at/publications/tec/te-14.pdf>
  11. J.Felipe, U.Kumar. The Impact of Geography and Natural Resource Abundance on Growth in Central Asia // Levy economics Institute of bard College: Working Paper No. 629. October. 2010. pp. 23.
  12. Collier, P. and O’Connell, S. 2007. “Opportunities and Choices” in Ndulu, B., et al. (eds), Political Economy of Economic Growth in Africa, 1960-2000 Set, Volume 1, Chapter 2.
  13. Bezrukov L.A. Economic and geographical macro-location of Siberia and the problem of the efficiency of its economy. // Geography and natural resources. 2007. №3. pp. 149–158
  14. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsinin rəsmi internet səhifəsi. www.stat.gov.az
  15. Naxçıvan Muxtar Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin rəsmi internet səhifəsi. <http://www.statistika.nmr.az/>

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 22.11.2019
Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 27.11.2019
Çap üçün qəbul olunmuşdur: 20.12.2019

UOT: 338.1

DOI: 10.338.70/2413-6557-2020-6-1-

**MİLLİ İQTİSADİYYATIN DAVAMLI VƏ DAYANIQLI İNKİŞAF POTENSİALININ
QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ PROBLEMLƏRİ**

Hənifə Cəfərli

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin

“Mühasibat uçotu və audit” kafedrasının dosenti, iqtisad elmləri namizədi

AZ1001, Bakı şəhəri, İstiqlaliyyət küçəsi 6

e-poçt: jafarli_hanifa@mail.ru

Açar sözlər: milli iqtisadiyyat, iqtisadi mexanizmlər, resurs potensialı, dayanıqlı inkişafın əsas indikatorları, qeyri-filiz ehtiyatları, dəmir-filizi yatağı, alüminium sənayesi

Ключевые слова: национальная экономика, экономические механизмы, ресурсный потенциал, основные индикаторы устойчивого развития.

Keywords: national economy, economic mechanisms, resource potential, major indicators of sustainable development.

Hanifa Jafarli

**Assessment problems of the potential for sustainable and continuous development
of the national economy**

Summary

The main purpose in the article is to show complex research, study, generalization of factors and principles related to the assessment of the potential for sustainable and continuous development of the national economy in modern conditions and develop suggestions and recommendations for solving problems. Analyzing of the current problems of assessing the sustainable and continuous development of the national economy require conduction of the researches, study and generalization of the features of the main development indicators.

The article also emphasizes the difficulties in the review of practical examples of high efficiency in the context of global economic hazards for the aim to study more effective mechanisms for assessing the potential of sustainable and continuous development of the national economy.

Ədəbiyyat

1. A.A.Nadirov. və b. Azərbaycan iqtisadiyyatı. “Elm”. Bakı-2003.
2. Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin rəsmi internet saytı. <http://eco.gov.az>.
3. Azərbaycanın təbii ehtiyatları. <http://kayzen.az>.
4. Azərbaycanın təbii resursları. <http://azerbaijan.az>.
5. Azərbaycanın təbii sərvətləri. <http://azecology.az/az/elaqe>.
6. N.V.Mustafayev. Faydalı qazıntılar. <http://www.gia.az>.
7. M.Əkbərov. Mineral ehtiyatlar və resurslardan səmərəli istifadə traktatı//“Yer və insan” jurnalı, №4, 2015. <http://az.strategiya.az>.
8. Azərbaycan rəqəmlərdə. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi. Bakı-2018.
9. V.M.Babazadə. Azərbaycanın mineral-xammal resursları. Bakı-2005.
10. Akademik Həsən Əliyev adına Coğrafiya İnstitutunun rəsmi internet saytı. <http://www.igaz.az>.
11. Şəfa Əliyev. Azərbaycan iqtisadiyyatı. Sumqayıt Dövlət Universiteti. 2018.
12. Д.Д.Галданова. Устойчивое развитие экономических систем: потенциал, сущность, факторы. Автореферат дисс. канд. экон. наук. Санкт-Петербург-2003.

13. А.В.Гончаров. Формирование стратегии региона на основе реализации потенциала устойчивого развития. Автореферат дисс. канд. экон. наук. Санкт-Петербург, 2016. стр.16
14. Системный анализ проблемы устойчивого развития/ Под ред. С.А.Пегова, Ю.А. Москва: Книжный дом «Либерком», 2009.
15. Н.П.Тарасова, Е.Б.Кручина. Индексы и индикаторы устойчивого развития. http://www.mnr.gov.ru/part/8048_indikator.doc.
16. О.Сивограков. Стратегический подход + устойчивое развитие = успех. http://www.iwoev.org/fileadmin/Dokumente/Projekte/Projekt_EU-BY/Presse/2nd_issue.pdf.
17. А.С.Ли, В.В.Казаков. Формирование логико-структурной схемы управления устойчивым развитием социально-экономических систем // Вестник Томского Государственного Университета. № 348, 2011. стр. 100-103.
18. Е.Б.Голованов. Методический подход в оценке устойчивого развития региональной экономики. <https://sovman.ru/article/5104>.
19. Концепция долгосрочного социально-экономического развития Российской Федерации до 2020 г. http://www.intelros.ru/subject/ross_rasput/print: page 1, 2026-konceptsiya-dolgosrochnogo-socialno.html.
20. Национальная стратегия устойчивого социально-экономического развития Республики Беларусь на период до 2020 года. <http://www.minpriroda.gov.by/printv/ru/nsur2020-ru>.
21. А.С.Васильева. Пятифакторная модель устойчивого социально-экономического развития // Креативная экономика. 2012. Том 6. № 4. стр. 3-9.
22. А.В.Затонский, Н.А.Сиротина. Значение и роль природно-ресурсного потенциала в обеспечении устойчивого развития региона // Научный журнал НИУ ИТМО. Серия «Экономика и экологический менеджмент» № 1, 2015. стр.76-79.
23. Н.А.Сиротина. «Долговременное процветание» как концепция устойчивого развития // Вестник КИГИТ. 2012. № 8. стр.150-157.

Мəqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 23.10.2019

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 06.11.2019

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 14.01.2020

UOT: 338.43

DOI: 10.338.70/2413-6557-2020-6-1-

AQRAR SAHƏDƏ İNNOVASIYALI İNKİŞAF MÜHİTİNİN FORMALAŞDIRILMASININ TƏŞKİLATI-İQTİSADI VƏ HÜQUQİ SƏCİYYƏSİ

Hicran Köçərli

Sumqayıt Dövlət Universiteti

Maliyyə və mühasibat uçotu kafedrasının baş müəllimi

AZ 5008, Sumqayıt şəhəri, 43-cü məhəllə, Bakı küçəsi 1

e-poçt: hicrankocherli01@gmail.com

Açar sözlər: innovasiya, aqrar sahə, inkişaf, təşkilati-iqtisadi səciyyə, normativ-hüquqi baza, təşviq, informasiya, amillər, elmi təminat, potensial.

Ключевые слова: инновация, аграрная отрасль, развитие, организационно-экономические аспекты, нормативно правовая основа, стимулирование, информация, факторы, научное обеспечение, потенциал.

Keywords: innovation, agrarian industry, development, organizational and economic aspects, regulatory framework, encouragement, information, factors, scientific support, capacity.

Hijran Kocharli

Organizational-economic and legal aspect of formation of innovative development environment in the agricultural industry

Summary

The article examines the formation of organizational-economic and legal environment of innovative activity, specific features of this process are emphasized in the agrarian industry. The factors affecting the formation of conditions for innovative development are characterized in the agrarian industry. The article examines the establishment of the regulatory framework at all the main stages of production, from the emergence of scientific ideas to their commercialization. The factors inhibiting innovative activity in the agrarian industry are identified. The directions of stimulation of innovative activity from the organizational and legal position are specified. The priority areas of the regulatory framework for the development of the innovation industry are identified.

Ədəbiyyat

1. S.V.Salahov. Aqrar sahənin innovasiyayönümlü inkişafının konseptual əsasları. “İnnovasiyalı kənd təsərrüfatı istehsalının formalaşdırılması problemləri”nə həsr edilmiş beynəlxalq elmi-praktik konfransın materialları. Az ETKTİ və Tİ. Bakı-2010.
2. R.K.İsgəndərov. Elmi-texniki tərəqqi: sosial-iqtisadi aspektlər. “Elm və təhsil”. Bakı-2010.
3. M.C.Hüseynov. Aqrar sahənin dayanıqlı inkişaf problemləri. Bakı-2006.
4. R.Ə.Balayev. Rəqəmsal mühitdə transaksiya xərcləri və rəqabət// Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin Elmi xəbərləri. Cild 6, oktyabr-dekabr 2018, səh.5-14
5. F.H.Qasimov, Z.M.Nəcəfov. İnnovasiyalar: yaranması, yayılması və inkişaf perspektivləri. “Elm”. Bakı-2009.
6. R.Ə.Balayev. Rəqəmsal aqrar iqtisadiyyatın təşəkkülü və inkişafı məsələləri// Azərbaycan Aqrar Elmi. №1, 2019, səh. 3-7
7. К.М.Беликова. Особенности правового регулирования цифровой интеллектуальной экономики// Закон и право. 2018, стр.26-30
8. “2018-2020-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında rəqəmsal ödənişlərin genişləndirilməsi üzrə Dövlət Proqramı” haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı. 26 sentyabr 2018-ci il.
9. “İnvestisiya fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı şəhəri, 13 yanvar 1995-ci il. № 952.

10. “Elm haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı şəhəri, 14 iyun 2016-cı il.
11. “Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı şəhəri. 5 iyun 1996-cı il, № 115-IQ.
12. “Əqli mülkiyyət hüquqlarının təminatı və piratçılığa qarşı mübarizə haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı şəhəri. 22 may 2012-ci il, 365-IVQ.
13. “Elektron imza və elektron sənəd haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı şəhəri, 9 mart 2004-cü il.
14. “Elektron ticarət haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı şəhəri, 10 may 2005-ci il.

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 28.10.2019

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 07.11.2019

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 20.12.2019

UOT: 33:005

DOI: 10.338.70/2413-6557-2020-6-1-

KİÇİK VƏ ORTA BİZNESDƏ KORPORATİV İDARƏETMƏ

Həmid Kələntərli

Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin

Statistika işlərinin əlaqələndirilməsi və strateji planlaşdırma şöbəsinin aparıcı məsləhətçisi

AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81

e-poçt: hamid.kalantarli@stat.gov.az

Açar sözlər: mikro, kiçik və orta sahibkarlıq, korporativ idarəetmə, maraqlı tərəflər, səmərəlilik, effektivlik.

Ключевые слова: микро, малое и среднее предпринимательство, корпоративное управление, заинтересованные стороны, эффективность, результативность.

Keywords: micro, small and medium enterprises, corporate management, stakeholders, efficiency, effectiveness.

Hamid Kalantarli

Corporate management in small and medium-sized businesses

Summary

The article describes the concept of corporate management, its benefits and the core principles for achieving good corporate management. It also provides information on the definition, importance and need for implementation of corporate management in small and medium-sized businesses. It was noted that, poor corporate management can weaken the enterprise's capacity, can lead to financial difficulties and, in some cases, can cause long-term damage to the enterprise's reputation. For this reason, the article states that it is advisable to undertake reliable and generally accepted corporate management measures in order to attract long-term and capital-earning investment.

Ədəbiyyat

1. “Kiçik və orta sahibkarlıq sahəsində idarəetmənin daha da təkmilləşdirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı. 28 dekabr 2017-ci il
2. “Mikro, kiçik, orta və iri sahibkarlıq subyektlərinin bölgüsü meyarları”nın təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı. 21 dekabr 2018-ci il
3. İƏİT-in Korporativ İdarəetmə prinsipləri.
<https://www.oecd.org/daf/ca/corporategovernanceprinciples/37363412.pdf> 2004
4. İqtisadi fəaliyyət növləri təsnifatı. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi. 2008
5. <https://www.economy.gov.az>
6. <http://smb.gov.az>
7. <https://www.investopedia.com>
8. <https://www.managementstudyguide.com>
9. <https://www.icaew.com>
10. <https://www.pearse-trust.ie>
11. Hakan Akbulut, 2002. “Küreselleşmə və Kurumsal Yönetim”, Uluslararası Ekonomik Sorunlar
12. Mahmut Demirbaş və Süleyman Uyar, 2006. “Kurumsal yönetim ilkeleri ve denetim komitesi”
13. Tahir Akgemici, 2001. “KOBİ’lerin temel sorunları ve sağlanan destekler”.
14. <https://ideas.repec.org/p/pramprapa/41971.html>

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 11.10.2019

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 15.10.2019

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 12.11.2019

AZƏRBAYCANDA RƏSMİ STATİSTİKANIN YAYILMASINDA SOSIAL MEDİANIN ƏHƏMİYYƏTİ VƏ TƏTBİQ İSTİQAMƏTLƏRİ

İlhamiz Haqverdizadə

*Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi
Keyfiyyətin idarə edilməsi və məlumatlar şöbəsinin məsləhətçisi
AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81
e-poçt: ilhamiz.hagverdizade@stat.gov.az*

Açar sözlər: sosial media, rəsmi statistika, könüllü, statistik göstərici, məlumat.

Ключевые слова: социальные медиа, официальная статистика, волонтер, статистический показатель, метаданные.

Keywords: social media, official statistics, volunteer, statistical indicator, metadata.

Ilhamiz Haqverdizade

Using directions of social media and its importance in the dissemination of official statistics in Azerbaijan

Summary

The article notes that nowadays social media plays an important role in the life of society and is one of the effective instruments of transmitting data. Tendency shows that social media is actively used by governments and state bodies, along with private organisations.

The article emphasizes the importance of the active use of social media by displaying selected examples of international experience for diversifying the dissemination sources of official statistics in Azerbaijan. At the same time, it has been determined directions of the efficient use of social media platforms for the dissemination of official statistics in the country. Besides, it has been justified the necessity of setting up an online user database in the social media for statistical analyses, involving volunteers in the dissemination of statistical data to broad audience, and applying the Internet TV for increasing statistical literacy.

Ədəbiyyat

1. “2018-2025-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında rəsmi statistikanın inkişafına dair Dövlət Proqramı”. Azərbaycan Dövlət Statistika Komitəsi. Bakı-2018. https://www.stat.gov.az/menu/2/state_programs/2018_2025/source/az/2018-2025_DP.pdf
2. “Dövlət Statistika Komitəsinin istifadəçilərlə iş üzrə konsepsiyası”. Azərbaycan Dövlət Statistika Komitəsi. Bakı-2014. https://www.stat.gov.az/menu/6/SSC_conception/SSC_conception_az.pdf
3. “Azərbaycanda informasiya cəmiyyəti” statistik məcmuəsi. Azərbaycan Dövlət Statistika Komitəsi. Bakı-2019.
4. “Measuring success of Eurostat social media activities”./ Conference Of European Statisticians. Workshop on Statistical Data Dissemination and Communication, Geneva, Switzerland, 28-30 June 2017. https://www.unece.org/fileadmin/DAM/stats/documents/ece/ces/ge.45/2017/Measuring_success__Baiba_Grandovska_paper.pdf
5. “Measuring success in social media and communication activities for non-expert users”./ Conference Of European Statisticians. Workshop on Statistical Data Dissemination and Communication, Geneva, Switzerland, 28-30 June 2017. https://www.unece.org/fileadmin/DAM/stats/documents/ece/ces/ge.45/2017/Measuring_success__Teresia_Duner_paper.pdf
6. <https://blog.hootsuite.com/social-media-government/> (09.09.2019)/ Social Media in Government: Benefits, Challenges, and How it's Used.

7. <https://royalsocietypublishing.org/doi/10.1098/rsos.150292> (09.09.2019)/ Do online social media cut through the constraints that limit the size of offline social networks?.
8. <https://wearesocial.com/global-digital-report-2019> (09.09.2019)/ Digital 2019: Global Digital Yearbook.
9. <https://datareportal.com/reports/digital-2019-azerbaijan?rq=azerbaijan> (09.09.2019)/ Digital 2019: Azerbaijan.
10. “Social media Guidelines”. United Nations Department Of Public Information, June, 2011.
http://www.unodc.org/documents/documents/hiv aids/publications/Implementing_Comprehensive_HIV_and_HCV_Programmes_with_People_Who_Inject_Drugs_PRACTICAL_GUIDANCE_FOR_COLLABORATIVE_INTERVENTIONS.pdf
11. The UN on Social Media. <https://www.un.org/en/social-media/index.html> (09.09.2019)
12. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsinin rəsmi internet səhifəsi.
<https://www.stat.gov.az/> (09.09.2019)/
13. <http://webtv.un.org/> (09.09.2019)/ UN Live United Nations Web TV.
14. <https://twitter.com/UNStats> (09.09.2019)/ UNStats. Official Twitter account of the Statistics Division of the United Nations, Department of Economic and Social Affairs.
15. “Effectiveness of Social Media as a tool of communication and its potential for technology enabled connections: A micro-level study”./International Journal of Scientific and Research Publications, Volume 2, Issue 5, May 2012.
16. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.376.5533&rep=rep1&type=pdf>

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 03.10.2019

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 07.10.2019

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 14.11.2019

İNSAN KAPİTALININ İNKİŞAFININ STİMULLAŞDIRILMASI MODELLƏRİ

Latif Zeynalli

*Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti
Sənaye iqtisadiyyatı və menecment kafedrasının doktorantı
AZ 1010, Bakı şəhəri, Azadlıq prospekti 34
e-poçt: latif.zeynalli@gmail.com*

Açar sözlər: insan kapitalı, insan inkişafı, inkişaf modelləri, təhsil, təlim.

Ключевые слова: человеческий капитал, человеческое развитие, модели развития, образование, обучение.

Keywords: human capital, human development, development models, education, training.

Latif Zeynalli

Models of stimulation of human capital development

Summary

In the process of globalization of the modern world economy, the human factor, the study of human development problems and the constant stimulation of human capital are the most important tasks in the socio-economic development of both countries and the world as a whole. This article discusses the models used to stimulate human capital development. First and foremost, the importance of human capital development has been identified. After, the models used to stimulate human capital development were reviewed. As a result, analysis of models of stimulating human capital development shows that the development of education, training, knowledge and skills is one of the main driving forces that accelerate the development of human capital.

Ədəbiyyat

1. Mahbub ul Haq. Reflections on Human Development. OUP, 1995
2. OECD (2007, April). Qualifications and Lifelong Learning (p.1), Organization for Economic Co-operation and Development, Policy brief. Retrieved 15 May 2011 from: www.oecd.org/dataoecd/10/2/38500491.pdf.
3. <http://www.unesco.org/new/en/santiago/education/lifelong-learning/>
4. BMT-nin Azərbaycandakı nümayəndəliyi. <http://unazerbaijan.org/az/sdgs/dm4-keyfiyy%C9%99tli-t%C9%99hsil/>
5. Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi İqtisadi İslahatlar Elmi Tədqiqat İnstitutu “İnsan kapitalının inkişafı: nəzəri aspektləri və qiymətləndirmə metodologiyası”. Bakı: “Çap ART” Nəşriyyatı, 2017, 28 s.
6. Ş.Doğan ve B.Şanlı. (2003). İktisadi Kalkınmada Beşeri Sermaye, Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt 8, Sayı 1, 181
7. M.Tunç. (1997). Kalkınmada İnsan Sermayesi Yaklaşımları ve Türkiyede insan Sermayesi Boyutunun Analizi. (Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
8. Rebelo, Sergio T. (1991): “Long-Run Policy Analysis and Long-Run Growth,” Journal of Political Economy, 99(3), 500–521
9. O.Varlıer. (1982). Türkiye de Kazanç Eşitsizliklerinin Nedenleri. Gazi Üniversitesi Yayınları No:13, Ankara.
10. D.Güenal. (2006). Beşeri Sermayenin Türkiyede Bölgeler Arası Ekonomik Kalkınma Açısından Önemi: Mankiw-Romer-Weil Modeli Üzerine Ampirik Bir Çalışma. (YL Tezi). Muğla Üniversitesi, Muğla.

11. F.Ahmadov. (2007), Team/Group Basic Assesment of Performance, Mateirals of the conference of Management and Organisation, 16-18 May, Istanbul Culture University, Turkey, Antalya
12. Harbison. Frederick-Charles A. Myers (1964) Education, Manpower and Economic Growth, McGraw-Hill Series in International Development, Hill Book Company.
13. N.Gemmell. (1996), "Evaulating The Impacts Of Human Capital Stocks And Accumulation On Economic Growth: Some New Evidence", Oxford Bulletin Of Economics and Statistics. 58, 9-28.
14. N.G.Mankiw, D.Romer and D.N.Weil (1992), "A Contribution to the Empirics of Economic Growth", The Quarterly Journal of Economics, Vol. 107, No.2.
15. B.S.Bernanke and R.S.Gürkaynak (2001), "Is Growth Exogenous? Taking Mankiw, Romer and Weil Seriously", Princeton University, NBER Working Papers Series, Paper No: 8365, 1-50.
16. C.I.Jones. (1996), "Human Capital, Ideas, And Economic Growth", Prepared for The VIII Villa Mondragone International Economic Seminar on Finance, Research, Education, and Growth in Rome, June 25-27, 1-28.
17. http://www.un.org/ga/search/view_doc
18. T.M.Musayev və G.F.Rəhimli. "Azərbaycan iqtisadiyyatının Kobb-Duqlas istehsal funksiyası ilə qiymətləndirilməsi". ADİU Elmi xəbərləri. 2018
19. Alan Burton-Jones, J.C. Spender. The Oxford Handbook of Human Capital.2011
20. Jac Fitz-enz, Gene Pease, Boyce Byerly. Human Capital Analytics: How to Harness the Potential of Your Organization's Greatest Asset.October 5, 2012
21. Jack J. Phillips, Patricia Pulliam Phillips. High-Impact Human Capital Strategy: Addressing the 12 Major Challenges Today's Organizations Face. September 2015
22. Nicholas Biddle. Human Capital Development and Indigenous Peoples. 2018
23. Gene Pease, Barbara Beresford, Lew Walker. Developing Human Capital: Using Analytics to Plan and Optimize Your Learning and Development Investments. 2014
24. Bhattacharya, Anshuman. Strategic Human Capital Development and Management in Emerging Economies. Jan 5, 2017

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 24.12.2019

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 13.01.2020

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 23.01.2020

UOT: 005-027.21

DOI: 10.338.70/2413-6557-2020-6-1-

MƏLUMATLARIN MƏXFİLİYİNİN QEYRİ-SƏLİS ANALİZİN TƏTBİQİ İLƏ SƏNƏDLƏRİN MARKERLƏNMƏSİ (İŞARƏLƏNMƏSİ) PROSESİNƏ İNFORMASIYA-ANALİTİK DƏSTƏYİ

Afət Süleymanova

*Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi
İnformasiya texnologiyaları şöbəsinin baş məsləhətçisi
Bakı Dövlət Universitetinin*

*“İnformasiya texnologiyaları və proqramlaşdırma” kafedrasının dissertantı
AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81
e-poçt:jafa25@mail.ru*

Açar sözlər: məxfilik amili, ekspert qiymətləndirməsi, qeyri-səlis çoxluq, qeyri-səlis çıxarılış sistemi, mənsubiyyət funksiyası.

Ключевые слова: фактор конфиденциальности, экспертная оценка, нечёткое множество, система нечёткого вывода, функция принадлежности.

Keywords: confidentiality factor, expert assessment, fuzzy set, fuzzy inference system, membership function.

Afet Suleymanova

Information and analytical support for the process of marking documents using a fuzzy analysis of the confidentiality of information

Summary

The article shows necessary conditions for determining the degree of confidentiality of the data within an automated data-analytical system that supports the process of document marking. Appropriate expert feedback from remote sources is used to assess the degree of confidentiality. The article uses a fuzzy extraction method to adjust fuzzy sets that reflect the privacy factors and therefore the degree of advantage evaluated by experts. Defining the level of confidentiality in the document is based on the aggregation of expert evaluations. Formation of assessing the level of confidentiality is explained by different approaches.

Ədəbiyyat

1. А.И.Алексенцев. О классификации конфиденциальной информации по видам тайны // Безопасность информационных технологий. 1999. №3. стр. 65–71.
2. А.И.Алексенцев. О составе защищаемой информации // Безопасность информационных технологий. 1999. №2. стр. 5–7.
3. А.А.Фатьянов. Проблемы защиты конфиденциальной информации, не составляющей государственную тайну // Информационное общество. 1997. №1. с. 48–56.
4. Р.Р.Рзаев. Аналитическая поддержка принятия решений в организационных системах. – Saarbruchen (Germany): Palmerium Academic Publishing, 2016. стр. 306.
5. Г.В.Тельнов. Подход к формированию итоговой оценки уровня освоения материала учебной дисциплины при промежуточной аттестации обучаемых на основе взвешенных коэффициентов оцениваемых признаков // Вестник Адыгейского государственного университета. Серия 4: Естественноматематические и технические науки. 2015. № 1 (154). стр. 119–127.
6. Lin L. A Note on the concordance correlation coefficient // Biometrics. 2012. Vol. 56. Pp. 324–325.

Korrektor: Arzu Salmanova

Çapa imzalanmışdır: 20.02.2020